

УДК 332

С. М. Ахромкін,
к.е.н., доцент, завідувач магістратурою державного управління
Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Дала

КОНЦЕПТ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ РЕСУРСІВ

У статті розглянуто сутність та зміст інноваційної моделі розвитку економіки, складові та елементи концепту інноваційної моделі забезпечення ефективного використання регіональних ресурсів.

Essence and maintenance innovative model of development in economy, constituents and elements of concept innovative model of providing the effective use in regional resources is considered in the article.

Ключові слова: *концепт, інноваційна модель, складові, регіональні ресурси.*

Keywords: *Concept, innovative model, component, regional resources.*

Вступ. Україна, як держава, постійно відчуває економічну та політичну конкуренцію, особливо сьогодні, коли відбуваються динамічні процеси євроінтеграції та глобалізації світової економіки. На жаль, українська економіка має сировинний характер, тому саме сьогодні принципово важливо максимально збільшити інвестиційно-інноваційну складову розвитку економіки з метою підвищення рівня її конкурентоспроможності.

На даний момент не викликає сумніву той факт, що саме інноваційна діяльність є головним джерелом суспільного прогресу. Орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки вимагає при своїй реалізації чітко аргументованої спрямованості інвестицій у пріоритетні напрямки, які здатні забезпечити зріст продуктивності праці та організувати випуск конкурентної продукції, відповідної світовим стандартам. Це обумовлює перехід до якісно нового технологічного укладу виробництва, що базується на знаннях, інформаційних ресурсах і технологіях.

Інноваційний шлях розвитку економіки є головним стратегічним орієнтиром економічної політики держави. Рішення цієї проблеми присвячені різні галузеві і регіональні програми, Закони України. Виявлення загальних труднощів, перспектив та напрямків розвитку інноваційної діяльності є найбільше актуальною задачею економіки сучасного періоду.

Проблема забезпечення інноваційного розвитку вітчизняної промисловості здобуває принципове значення для підвищення ефективності ведення господарювання, активізації економічних процесів. Саме ефективність функціонування промислових підприємств має вирішальне значення для формування ринкових відносин економіки України. В той же час кризовий стан більшості промислових підприємств України й врахування факту обмеженості ресурсів дозволяє стверджувати про складності досягнення відродження промислового виробництва як бази для розвитку суспільства без впровадження інноваційних процесів. Усередині країни збільшується економічна диференціація регіонів і населення, продовжує деформуватися структура економіки за рахунок переважного розвитку сировинних галузей. Україна перестає бути самостійним полюсом у світі. Це доводить необхідність радикальної модернізації системи національної безпеки, успіх якої може бути забезпечений тільки на основі впровадження інноваційних технологій управління і зміцнення регіонів як економічних систем. Переваги інноваційного фактора в забезпеченні стійкого функціонування і конкурентоздатності підприємств сьогодні є очевидними, а його вплив на виробництво – радикальним і комплексним.

Альтернативи інноваційному розвитку економіки не існує. Досвід розвитих країн тому підтвердження. Сьогодні в промислово розвитих країнах світу основним фактором економічного росту стає не капітал і засоби виробництва, а знання і нові ідеї, що забезпечують випуск інтелектуальної, конкурентоздатної продукції високої якості. В даний час динамічний розвиток держав і висока якість життя населення забезпечуються саме інноваційно-інтелектуальним характером економіки. Саме ці обставини визначають актуальність формування інноваційної моделі забезпечення ефективного використання регіональних ресурсів і практичну значимість дослідження.

Постановка задачі. Отже, метою статті є обґрунтування концепту інноваційної моделі забезпечення ефективного використання регіональних ресурсів на сонові системного і комплексного підходів.

Результати. Інноваційна модель розвитку економіки – це модель, що ґрунтується безпосередньо на одержанні нових наукових результатів і їхньому технологічному впровадженні у виробництво, забезпечуючи приріст ВВП переважно за рахунок виробництва і реалізації наукомістких продукції і послуг. Її головною метою є забезпечення підвищення конкурентоздатності національної економіки за рахунок використання вітчизняного і світового науково-технічного й освітнього потенціалів.

Стратегія розвитку інноваційної діяльності повинна бути ув'язана з пріоритетами соціально-економічного розвитку регіону, офіційно визнаними державою і суспільством. Виходячи з довгострокових цілей розвитку економіки і соціальної сфери необхідно сформулювати основні цілі і задачі розвитку інноваційної діяльності в регіоні, що в остаточному підсумку полягають у підвищенні якості життя населення і збереженні середовища мешкання.

Говорячи про економічний розвиток, варто вжити заходів з підвищення конкурентоздатності продукції до світового рівня за рахунок упровадження сучасних технологій і створення господарського комплексу, що стабільно і динамічно розвивається в нових економічних відносинах. Виходячи з цього основною метою і засобом активізації інноваційної діяльності є залучення наукового, інженерного й іншого інтелектуального потенціалу для здійснення структурної перебудови економіки, технологічної модернізації виробництва і стійкого розвитку в умовах ринкових відносин.

Загальні задачі активізації інноваційної діяльності в регіоні можна розділити на дві групи. Перша – створення умов для реалізації маловитратних ефективних

заходів, що можуть дати вагомий результат за короткий термін. Сюди можна віднести заходи щодо створення інноваційних структур на базі наявних наукових і науково-технічних організацій (установ) і накопиченого ними інтелектуального потенціалу. Створення інноваційних центрів, бізнес-інкубаторів і інших структур, що не вимагає великих витрат, але сприяє залученню засобів юридичних і фізичних осіб, зацікавлених у результатах реалізації інноваційних пропозицій і проєктів. Друга – охоплює довгостроковий період і передбачає відродження і подальший розвиток наукових досліджень для удосконалення продукції і технологій, освоєваних на першому етапі.

Також треба відзначити, що в даний час у моделях інноваційного процесу особлива увага приділяється використанню електронних інструментів – інформаційних і комунікаційних технологій (ICT – Information and Communication Technologies) для зміцнення внутрішніх і зовнішніх зв'язків підприємства; зв'язків між різними підрозділами підприємства, міжфірмових зв'язків і зв'язків з іншими установами. Обмін інформацією був ключовим моментом в інноваційному процесі. ICT є необхідним елементом інноваційних моделей, оскільки дані й інформація є ключовим чинником інноваційного процесу. Важливість інформації і даних в інноваційному процесі привела до появи великого числа IT-рішень, що полегшують збереження й обмін інформації. Однак очевидно, що інформація і дані є тільки одним з безлічі елементів, необхідних в інноваційному процесі, і що конкурентноздатна перевага базується, в основному, на інших елементах – на не явних, схованих (tacit) знаннях, що стали основою для нового покоління моделей інноваційного процесу, заснованих на знаннях і навчанні [1].

Таким чином, основною задачею для впровадження в регіональній науково-технічній політиці з формування інноваційної моделі ефективного використання регіональних ресурсів є забезпечення їхньої концентрації на пріоритетних напрямках, створення умов для міжрегіональної кооперації і стратегічного партнерства влади, бізнесу і суспільних інститутів у рамках інноваційної моделі розвитку держави. Підвищення ефективності економіки регіону за допомогою інновацій у традиційних для Луганської області галузях необхідно зробити одним з найважливіших регіональних пріоритетів. Інноваційна економіка повинна стати умовою для підвищення конкурентноздатності всіх її галузей.

За роки незалежності, і особливо після ухвалення Конституції України, було затверджено велику кількість Законів України, Указів Президента України, Постанов Кабінету Міністрів України, що містять в прямій або непрякій формі вимоги ефективного використання всіх видів економічних ресурсів [2].

Замість традиційних підходів, що в значній мірі вичерпали себе, в управлінні регіональними ресурсами слід використовувати інноваційні. Згідно Закону України «Про інноваційну діяльність» до об'єктів такої діяльності належать сировинні ресурси, засоби їх здобичі і переробки, а також нові знання і інтелектуальні продукти [3]. Тому актуальним в теоретичному, методологічному і практичному плані є обґрунтування концепції інноваційної моделі забезпечення ефективного використання економічних ресурсів регіону. Суть концепції полягає в активізації ресурсозберігаючої діяльності в регіональному господарському комплексі (РГК) на основі оптимального об'єднання переваг ринкового механізму з формами і методами цілеспрямованого державного, регіонального і місцевого управління і регулювання соціально-економічними відносинами між всіма складовими системи "суспільство-природа-економіка".

За змістом, інноваційна модель є описом оптимальних організаційних, економічних і управлінських процесів ухвалення рішень в РГК з питань використання місцевих ресурсів на основі нових наукових результатів із застосуванням економіко-математичних методів.

Важливими складовими інноваційної моделі забезпечення ефективного використання регіональних ресурсів повинні стати: система стимулювання раціонального ресурсоспоживання, методи запобігання втратам ресурсів, програмно-цільове планування і прогнозування розвитку РГК. Вона повинна в своїй основі мати класифікацію ресурсів за ознакою соціальної спрямованості і відповідати наступним основним вимогам: мати структурну побудову; бути формалізованою по зв'язках між чинниками і результатами; включати законодавче і нормативне забезпечення.

Під концептом інноваційної моделі забезпечення ефективного використання регіональних ресурсів розуміється система уявлень, яка визначає єдиний, загальний задум ефективного використання регіональних ресурсів. Елементи концепту інноваційної моделі забезпечення ефективного використання регіональних ресурсів наведено на рис. 1.

Метою концепту інноваційної моделі забезпечення ефективного використання регіональних ресурсів є створення реальних умов для ефективного використання регіональних ресурсів на засадах інновацій.

Передумовами ефективного використання регіональних ресурсів є нормативно-правове забезпечення використання регіональних ресурсів, вітчизняний та зарубіжний досвід та доробки з проблем ефективного використання ресурсів у регіонах.

Основними напрямками раціонального ресурсоспоживання визначені такі: вдосконалення структури споживаних ресурсів шляхом зменшення частки експорту сировинних ресурсів, збільшення частки екологічно чистих і ефективних видів ресурсів; підвищення коефіцієнту видобутку корисних копалин; розвиток методів аналізу, прогнозування, оптимізації і стимулювання поліпшення використання ресурсів; перехід до матеріало- і енергозберігаючих технологій; концентрація ресурсів і засобів на модернізацію і технічне переозброєння ефективних виробництв з високими наукоємкими і ресурсозберігаючими технологіями; застосування при розробці проблем ресурсозбереження наукових підходів менеджменту; розробка регіональних схем використання ресурсів залежно від природних, економічних і соціальних особливостей території.

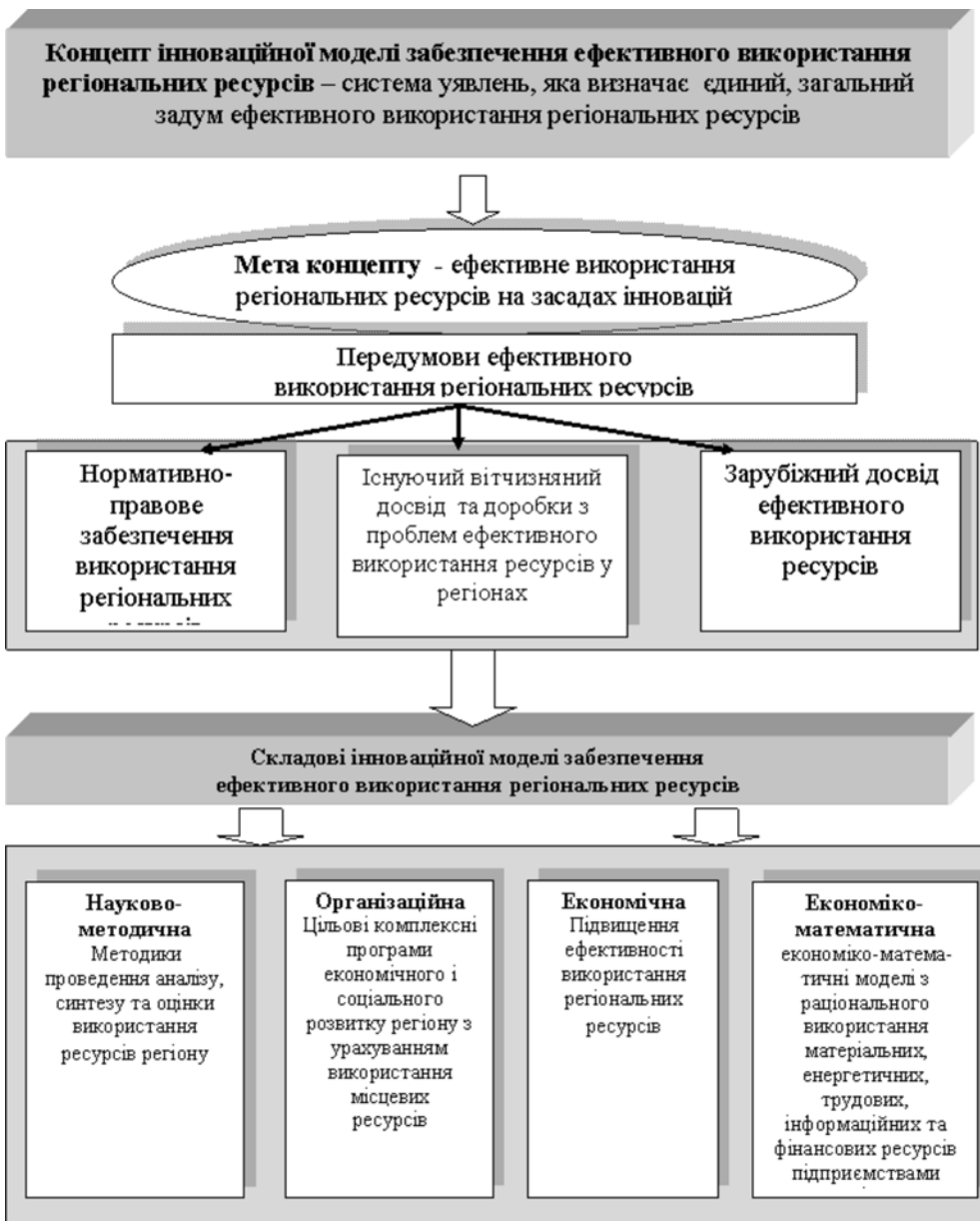

Рис. 1. Елементи концепту інноваційної моделі забезпечення ефективного використання регіональних ресурсів

Закон України «Про державне прогнозування та розробку програм економічного і соціального розвитку України» встановив загальний порядок розробки, затвердження і виконання відповідних документів, а також права і відповідальність учасників цього процесу [4]. Цим законом передбачена щорічна розробка програм економічного і соціального розвитку області, району, міста, взаємоузгоджених з Державною програмою економічного і соціального розвитку України на відповідний рік. У Законі не визначено місце цільових регіональних програм, хоча в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» вказано на необхідність їх розробки і автономне положення по відношенню до програм соціально-економічного і культурного розвитку [5]. Фрагментарність відображення в обласних програмах проблеми використання ресурсів може розглядатися як наслідок її другорядного місця в ринкових перетвореннях на рівні регіонів, що не доцільно в умовах сучасного розвитку економіки України. При цьому необхідно є розробка комплексної цільової регіональної програми ресурсозбереження, яку спрямовано на підвищення ступеня використання резервів всіх видів ресурсів з урахуванням забезпечення стандартів соціально-економічного розвитку регіону, проведення єдиної ресурсозберігаючої політики на всіх підприємствах, галузях економіки регіону, містах і районах області.

Висновки. Концепт інноваційної моделі забезпечення ефективного використання регіональних ресурсів є описом мети, передумов та складових елементів, які містять сукупність оптимальних організаційних, економічних і управлінських процесів ухвалення рішень у регіональному господарчому комплексі з питань використання місцевих ресурсів на основі нових наукових результатів із застосуванням економіко-математичних методів.

Важливими складовими інноваційної моделі забезпечення ефективного використання регіональних ресурсів у відповідності до концепту повинні стати: система стимулювання раціонального ресурсоспоживання та підвищення ефективності використання регіональних ресурсів, методи проведення аналізу, синтезу та оцінки використання ресурсів регіону та запобігання втратам ресурсів, програмно-цільове планування і прогнозування розвитку РГК. Вона повинна в своїй основі мати класифікацію ресурсів за ознакою соціальної спрямованості і відповідати наступним основним вимогам: мати структурну побудову; бути формалізованою по зв'язках між чинниками і результатами; включати законодавче і нормативне забезпечення.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України // Офіційний вісник України від 28.03.2003 - 2003 р., № 11.
2. Закони України. Електронний ресурс. Режим доступу: - <http://meget.kiev.ua/zakon/>
3. Закон України «Про інноваційну діяльність» // Урядовий кур'єр від 07.08.2002 - № 143.
4. Закон України «Про державне прогнозування та розробку програм економічного і соціального розвитку України» Електронний ресурс. Режим доступу: - <http://pravo.levonevsky.org>
5. Закон України «Про місцеве самоврядування» // Голос України від 10.07.2001 - № 119.

ТОВ "ДКС Центр"